

Fredagen den 31 Januari 1873.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades fem protokollsutdrag för den 30 och protokollet för den 25 dennes.

Herr Trolle: Jag får vördsamt anhålla om tre veckors ledighet från riksdagsgörömlen, räknadt från den 3 nästinstundande Februari.

Denna anhållan bifölls.

Herr Tornerhjelm: I och för enskilda angelägenheter nödsakad att företaga en resa till Skåne, får jag vördsamt anhålla om trenne veckors ledighet från riksdagsgörömlen, räknade från och med nästa Onsdag.

Jemväl härtill lemnade Kammaren sitt samtycke.

Föredrogs den sistlidne dag bordlagda frågan, till hvilket Utskott borde hänvisas Herr *Sundells* motion, N:o 7, angående ändring af 4 § 5 mom. i Folkskolestadgan.

Grefve Hamilton, Henning: Frågan, till hvilket Utskotts behandling Herr *Sundells* motion bör hänvisas, är utan tvifvel ej alldeles lätt att afgöra, och har i anledning deraf blifvit gjord till föremål för öfverläggning i talmanskonferensen. I öfverensstämmelse med den åsigt, som der gjort sig gällande, hemställer jag, att Kammaren måtte besluta motionens hänskjutande till Lag-Utskottet, hvarå jag hos Herr Talmannen nu anhåller om proposition.

Herr Rydin: Då frågan, hvarthän förevarande motion borde hänvisas, förlidne gårdag var på tal, tillät jag mig föreslå, att densamma borde öfverlemnas till Tillfälligt Utskotts behandling, och till ytterligare stöd för berörda åsigt anhåller jag nu få yttra några ord.

Grundlagen (Riksdags-ordningen § 37) stadgar uttryckligen att, derest en fråga ej tillhör Ständigt Utskotts behandling, men är af beskaffenhet att Utskotts yttrande deröfver erfordras, skall för frågans beredande tillsättas ett Tillfälligt Utskott. Är nu frågan sådan, att den tillkommer Ständigt Utskotts behandling? Jag anser den icke vara af dylik beskaffenhet. Vore den det, skulle den tydligen utgöra föremål aningen för Bevillnings- eller för Lag-Utskottets handläggning. Det förstnämnda Utskottet tillhör den tydligen ej. Väl är här fråga om förändring i utgörandet af en *avgift*, men Bevillnings-Utskottet har endast att bereda dylika frågor, för så vidt de röra *bevillingarne*. Men detta är ej här förhållandet. Enligt mitt förmenande kan den ej eller hänföras till Lag-Utskottet, ty detta Utskott har endast att handlägga frågor, som angå civil-, kriminal- eller kyrkolag, äfvensom, med vissa inskränkningar, krigslagar, hvarjemte till Lag-Utskottet enligt riksdagspraxis äfven hänförs frågor, som angå kommunallagarne. Detta sistnämnda har skett med åberopande af 89 § Regeringsformen, som stadgar, att, då Konungen vill med Riksdagen gemensamt afgöra frågor, som röra rikets styrelse, skola de behandlas såsom lagfrågor enligt § 87; och i följd häraf, och då, på grund af hvad som uttryckligen finnes stadgad i Regeringsformen § 57, kommunallagarne skola stiftas af Konung och Riksdag gemensamt, har man ansett dem böra såsom civillagar behandlas och sålunda hänfört dem till Lag-Utskottet. Men så är ej förhållandet med denna lag, folkskolestadgan, utan densamma är rent ekonomisk. Och för hvarje gång frågor varit före angående ändring i folkskolestadgan, hafva också de derom väckta förslagen alltid i båda Kamrarne hänvisats till Tillfälligt Utskott.

Skulle häremot invändas, att frågan här gäller bidrag från församlings medlemmar, och öfver hvilkas belopp beslutanderätt inom vissa gränser tillkommer församlingen, tillåter jag mig dervid fråga, om denna omständighet i och för sig kan ha sådan betydelse, att den förmår förvandla lagens natur särskildt i *denna del*; och att endast i följd deraf lagen — som i sin helhet är af ekonomisk natur — i denna punkt bör betraktas som en civillag. Äfven utgående från den grundsatsen, att en särskild beskaffenhet hos en del af en lag skulle kunna påkalla en annan behandling för *denna del*, än den, som är gällande för *lagen i sin helhet*, tror jag ändock att i detta fall ett sådant betraktelsesätt ej kan grundlagsenligt göras gällande. Dertill skulle fördras att ifrågavarande punkt i folkskolestadgan skulle kunna subsumeras under någon lag, för hvilken grundlagen har bestämt behandling af Ständigt Utskott. Så är ej fallet. Det är visserligen sannt, att i 67 § Regeringsformen sägs: "huruledes särskilda menigheter må för egna behof sig beskatta bestämmes genom kommunallagarne". Men den afgift, som omtalas i folkskolestadgan, är ej en sådan afgift, genom hvars beslutande menighet på sådant sätt sig beskattar, ty denna pålaga drabbar ej allenast den beslutande menigheten eller den person, som menigheten representerar, nemligen kyrkoförsamlingen, utan äfven dem, som tillhöra främmande religionsbekännelser och som således stå utanför kyrkoförsamlingen. Menigheten skulle sålunda kunna beskatta någon annan än sig sjelf, men

en sådan rättighet kan menighet ej ha, och således kan ej afgiften eller bidragen till folkundervisningen hänföras till sådan skatt, som menighet har rätt att pålägga på grund af 57 § Regeringsformen. I enlighet med denna grundsats är ock i alla kommunallagarne kommunens beslutande myndighet inskränkt i sin beskattningsmakt, så att den ej eger besluta annan skatt, än den som skall utgöras i förhållande till allmänna bevillningen. För att annan afgift skall kunna komma i fråga, erfordras, att särskild lag eller författning derom stadgar. Då nu i förevarande fall kommun hvarken eger upphäfva eller under ett visst minimum nedsätta ifrågavarande afgift, ej heller öfver ett visst maximum förhöja den, kan grunden för ifrågavarande afgifts bestämmande ej ligga inom kommunens beskattningsmyndighet. Enär således denna skatt ej kan hänföras till dem, som menighet pålägger sig och således ej det förevarande förslaget under denna eller någon annan rubrik kan inpassas i kommunallagarne, måste detsamma tillhöra den ekonomiska lagstiftningens område; och är detta förhållandet, så är det gifvet, att denna fråga bör behandlas af Tillfälligt Utskott.

Det är en åsigt, som i afseende å de tillfälliga Utskotten söker göra sig gällande, och vid hvilken jag här vill tillåta mig att ett ögonblick stanna. Man föreställer sig, att ett ärende, der Riksdagens beslut fordras för att en lag skall åstadkommas, ej kan tillhöra Tillfälligt Utskott. I grundlagen finnes ej ringaste stöd för en sådan uppfattning. Der står blott, att en fråga, så snart den ej utgör föremål för Ständigt Utskotts handläggning, tillhör Tillfälligt Utskott. Konstitutions-Utskottet har ock, i öfverensstämmelse härmed, vid 1867 års riksdag inom gränsen för Tillfälligt Utskotts verksamhet hänfört frågan om kronobrefbäringen, som ock är en medborgerlig pålaga, och angående hvilken Riksdagens bifall erfordras för förändringars genomförande. Så skedde ock vid 1870 års riksdag, och detta, fastän då med frågan om kronobrefbäringen voro inväfdade bestämmelser derom, att Postverket skulle åtaga sig densamma. Genom den inverkan förslaget vid sådant förhållande skulle kunnat utöfva på postmedlen, skulle det möjligen kunnat sättas i fråga, om icke, genom den beröring kronobrefbäringen fick med en af bevillningarne, frågan bort hänskjutas till Bevillnings-Utskottet, men så skedde emellertid ej, utan ärendet behandlades af Tillfälligt Utskott, och på samma sätt anser jag att äfven denna motion bör af sådant Utskott handläggas.

Jag vet, att man skall kunna till stöd för en motsatt åsigt åberopa såsom prejudikat den omständigheten, att under Ståndsrepresentationen dylika frågor behandlades af Sammansatt Stats- och Ekonomi-Utskott. Dervid anhåller jag blott att få fästa uppmärksamheten på att, enligt den gamla Riksdags-ordningens 34 § 2 mom., egde Riksdagen full rätt att besluta, det en fråga, hvilken som helst, som ej alldeles tydligt hörde till något visst Utskott, skulle antingen hänskjutas till Besvärs- och Ekonomi-Utskottet eller ock till något af de öfriga Utskotten. En sådan frinet i afseende å besluten, rörande af hvilket Utskott en fråga skall behandlas, har ej för närvarande Riksdagen.

På alla dessa skäl vidhåller jag mitt yrkande, att motionen måtte hänvisas till Tillfälligt Utskott.

Herr Lagerstråle: Frågan till hvilket Utskott förevarande motion skall remitteras har, såsom redan blifvit nämndt, inom Taimskonferensen gjorts till föremål för öfverläggning. Dervid förekom äfven till pröfning, huruvida icke förslaget vore af beskaffenhet att böra hänvisas till Bevillnings-Utskottet, såsom afseende en afgift. Till stöd härför återopades, att bestämmandet rörande kurhusafgiften, som vore en väsentligen likartad personel beskattning, behandlats af Bevillnings-Utskottet, oaktadt frågan i öfrigt om kurhusens ordnande ur ingen synpunkt kunnat hänföras dit. Flertalet ansåg emellertid, såsom redan blifvit tillkännagifvet, att innehållet af den nu föreliggande motionen vore af den natur, att ärendet borde till Lag-Utskottet öfverlemnas, hvarvid dock nämnda Utskott borde sätta sig i kommunikation med Bevillnings-Utskottet och gemensamt med detta afgifva utlåtande. Det finnes äfven vissa andra afgifter, som äro likartade med denna; en sådan är den kapitationsafgift, som på grund af kommunens beslutande rätt, enligt fattigvårdsförordningen, utgår i vissa fall för fattigvårdens bestridande, och frågan rörande denna afgift har behandlats af Lag-Utskottet. Genom den föreliggande motionen föreslås en förhöjning i den årliga afgift, som, enligt 1842 års folkskolestadga, för folkskolelärnarnes aflönande bör utgå med minst 2 och högst 6 skillingar banko af hvarje skattskyldig person i församlingarne. I nämnda stadga är förutsatt att, om de på sådant sätt åstadkomna tillgångarne befinnas otillräckliga för behovet, bristen skall betäckas efter *öfverenskommelse* inom församlingarne. Och det är först när en sådan öfverenskommelse ej kommer till stånd, som tillskotten skola uttaxeras efter andra artikeln i Bevillnings-förordningen. Då omfånget af den rätt i afseende å öfverenskommelse, som, enligt folkskolestadgan, tillhör församlingarne, skulle blifva förminskadt genom höjandet af minimum utaf kapitationsafgiften, så ansåg man af denna anledning, att frågan berörde de särskilda kommunernas rätt att sig beskatta. Och då kommunallagarne i sin helhet, i följd af antagen praxis, beredts i Lag-Utskottet, ansåg man, att denna fråga, som närmast vore att likna med dem, som förekomma i kommunallagarne och röra afgifter, borde på samma sätt behandlas, men att, till följd deraf att frågan tillika närmade sig bevillningsnatur, Lag-Utskottet borde sätta sig i förbindelse med Bevillnings-Utskottet. Jag tviflar dessutom på att något exempel kan anföras derpå att i Tillfälligt Utskott frågor handlagts rörande afgifter, som drabba hela svenska folket. För min del instämmer jag derföre i Grefve Hamiltons yrkande, att motionen måtte remitteras till Lag-Utskottet, hvarvid jag dock förutsätter, att Utskottet måtte sätta sig i förbindelse med Bevillnings-Utskottet.

Herr Rydin: Jag anhåller att i största korthet få söka bemöta några af den siste talarens erinringar.

Han omnämnde kurhusafgiften och att Bevillnings-Utskottet beriksd. Prot. 1873. 1 Afd. 1 Band.

redt förekomna frågor om dess bestämmande. Jag tillåter mig dervid påminna, att denna afgift tillkommit såsom en bevillning och att den utgår *tills vidare*, såsom det heter i gällande förordning; på samma sätt är förhållandet med, till exempel, hundskatten, som blifvit såsom bevillning åtagen, ehuru den helt och hållet beror på kommunerna sjelfva att åtaga sig eller ej samt också utgår *tills vidare*. Folkskoleafgiften åter är bestämd i en gifven lag, som gäller till dess den blifver i laga ordning upphäfd. Jag kommer då till en annan afgift, som talaren omnämde, nemligen den, som utgår för fattigvårdens bestridande. Vi veta alla, i afseende derpå, huruledes vid 1869 års riksdag Tillfälligt Utskott behandlade då väckta frågor om revision af fattigvårdsförordningen i alla dess delar, utan att man ansåg att på något sätt, der fråga blef om afgift, denna fråga skulle lösryckas och behandlas af ständigt Utskott.

Särskildt ber jag att, med anledning af hvad siste talaren sade, eller att det vore utan exempel att Tillfälligt Utskott behandlat ärenden, som rörde svenska folkets beskattningsrätt, få fästa uppmärksamheten på en missuppfattning, som synes vilja göra sig gällande, och hvilken består i en, att jag så må säga, ringaktning af de Tillfälliga Utskottens betydelse. Så har jag hört ledamöter af Riksdagen till och med förklara ifrågavarande Tillfälliga Utskott såsom "missöster". Det är denna uppfattning af de Tillfälliga Utskotten, som föranleder dertill att man anser så viktiga frågor, som de, hvilka röra svenska folkets beskattning, ej kunna af dem behandlas. Men jag frågar: blir ej ett ärende, som undergår behandling i ett sådant Utskott, lika väl som det, hvilket beredes af ett ständigt, föremål för båda Kamrarnes öfvervägande och för båda Kamrarnes beslut, och underställas ej besluten Konungen, på samma sätt i ena som andra fallet? Hela skilnaden är ju endast den, att i förra fallet ärendets behandling inom Riksdagen försiggår successivt, först inom den ena och sedan inom den Andra Kammaren, då i sednare fallet behandlingen sker samtidigt.

Det som egentligen föranleder mig att så strängt hålla på, att detta ärende bör behandlas af Tillfälligt Utskott är, att jag anser det vara ytterst betänkligt att lösrycka en särskild punkt ur en lag och hänföra den till behandling af ett annat Utskott, än det som skall behandla sielfva lagen. Jag fruktar nemligen att man genom att på detta sätt uttaga det ena stycket efter det andra ur ett lagförslag skall, om åtskilliga dess delar ega samband med statsreglerings- eller bevillningsfrågor, på ett betänkligt sätt inskränka det skydd, grundlagen velat bereda för en noggrannare behandling af lagförslag, än vanliga statsreglerings- och bevillningsfrågor.

Jag fortsätter mitt yrkande om remiss af motionen till Tillfälligt Utskott.

Her Lagerstråle: Med afseende å den siste talarens yttrande ber jag att få erinra att, då fattigvårdsrågan vid 1869 års riksdag var före till behandling, föreslogs ej någon förändring i den afgift, som äns bestämd i den gamla fattigvårdsförordningen; likasom då folkskolefrågor tillförene behandlats af Tillfälligt Utskott, uti då

framställda förslag ej ingått det moment, som utgör den egentliga hufvudfrågan i denna motion, eller frågan om förhöjning i den afgift, som redan är bestämd, och inskränkning i den rätt, som gäller för de särskilda kommunerna, att beskatta sig för folkskolans ändamål.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats, dels att den inrågavande motionen skulle hänvisas till Lag-Utskottet och dels att densamma borde af Tillfälligt Utskott behandlas; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på remiss af motionen till Lag-Utskottet och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs Friherre af *Ugglas* den 30 dennes bordlagda motion, N:o 16, om beviljande af ett extra anslag å 200,000 R:dr för utvidgning af redan befintliga kronoparker eller bildande af nya dylika genom inköp af till skogsbörd tjenlig mark.

Herr Hasselrot: Med största tillfredsställelse hörde jag framställandet af den nu förevarande motionen. Jag har nemligen alltid varit af den öfvertygelsen, att kraftiga åtgärder från statsmakternas sida måste vidtagas, om man skall kunna stäfa den skogsförödelse, som, om den fortgår, skall göra vårt land obeboeligt. För att hindra denna ödeläggelse har staten två utvägar att välja. Den ena att inskränka den enskildes förstörelserätt och förstörelselusta eller åtminstone att förmå honom uppfreda skog på de marker han ödelagt; och till dylika åtgärder har samhället, enligt min åsigt, full rätt, enär den högsta lag, hvarpå allt samhälle hvilat, är den: att enskild rätt skall vika för allmänt väl. Den andra utvägen, om man ej tilltror sig att beträda den förra, är den, att staten inköper ödelagda skogsmarker och på dem uppfredar skog, och det är den vägen motionären valt. För min del skulle jag helst önska att båda vägarne beträddes; men om man ej tilltror sig att inskränka den enskildes dispositionsrätt öfver hans skog och mark, lär det vara nödvändigt att staten väljer den sednare utvägen för att såmedelst betrygga landets bestånd.

Det kan nemligen ej undgå någon, som följt förhållandena med uppmärksamhet, att våra klimatiska förhållanden på sednare tider undergått väsendtliga förändringar. Somrarne hafva blifvit kallare, så att på många orter de vanligaste frukter nu icke mogna, der för de ädlaste fruktslag fullbildades, och vi känna alla af en sorglig erfarenhet, att midt under högsommaren i Juli och Augusti månader inträffat frostnätter, som ödelagt våra skördar. Enligt min tanke — och denna åsigt delas af många utaf våra framstående vetenskapsmän — härrör detta deraf, att skogarne äro borthuggna, derigenom det skydd dessa lemnat försvunnit, och att den stormkappa, som skogarne i Norrland utgjort, till stor del är nedhuggen, hvilket haft till följd att polarvindarne nu ohejdade svepa öfver hela landet.

Jag har någon erfarenhet i fråga om den af motionären föreslagna utväg. Redan vid 1853 och 1854 årens riksdag föreslog jag, att staten måtte inköpa en del af svältorna och lyckades för detta förslag vinna Rikets Ständers och Konungens bifall. Till följd häraf inköptes nära 4,000 tunland i Gäseneds härad. Deribland var kronoallmanningen Trenningshult, som i följd af 1823 års olyckliga riksdagsbeslut, att dela ut och skänka bort kronoallmanningarne, utskiftats bland kommunerna inom nämnda härad; och som de flesta socknarne voro belägne flera mil från allmanningen, kunde egaren icke lemna någon tillsyn åt skogen, till följd hvaraf den nedhögs dels af denne och dels af åverkare, så att allmanningen snart ödelades. Denna allmanning, som bortskänktes, beväxt med vacker skog, återköptes sedan ödelagd. Den erhöles ock för godt pris, emedan den för egaren icke hade något värde. Den inköptes, om jag ej minner mig, för 40 å 50 R:dr för hemmansandel i allmanningen, och då hvarje hemman i densamma egde 40 å 50 tunland, kom staten i besittning af nämnda mark för omkring 1 R:dr tunlandet. På sjelfva den egentliga svältan betalades deremot 10 å 15 R:dr för tunlandet. Dessa marker äro nu infredade och dels besädda och dels planterade med skog, och planteringen visar det vackraste resultat. Statsrevisorerne hafva för ett par år sedan besökt parkerna och afgifvit fördelaktiga vitsord rörande dessa planteringar. En sådan väg måste man beträda, om man ej inom en ej aflägsen framtid vill se vårt land sköfladt på skog. Dylika marker finnas ock nästan öfverallt i vårt land, och de bortskänkta allmanningarne, hvilka för de långt derifrån boende egarne hafva föga värde, egna sig bäst till återköp för kronans räkning. Så finnes inom Skaraborgs län en f. d. kronoallmanning, Hökens ås, som troligen skulle kunna för godt pris återköpas, och inom de flesta län finnas troligen dylika f. d. kronoallmanningar. Jag tillstyrker på det lifligaste bifall till motionen.

Herr von Koch: I sjelfva *saken* kunde vara mycket att säga å båda sidor, och jag måste, för min del, bekänna att jag hyser uppriktiga sympatier för dess befrämjande. Men i afseende å *formen* får jag betona — något som äfven Stats-Utskottet de sednare åren tagit till regel — huru som det är nödvändigt att undvika att på enskilda motionärers framställningar bevilja statsanslag. Jag har vidhållit denna grundsats under vexlande ministärer och skall vidhålla den så länge jag lefver. Det är af vigt att taga fasta på den principen, att det är till ministären, man har att hålla sig om debet och kredit ej gå ihop för staten. Skulle någon medlem af Konungens nuvarande konselj, som ansvarar för budgeten, acceptera detta förslag, skall jag, för min del, understödja detsamma, men om så ej sker, anser jag att anslag för berörda ändamål ej bör beviljas.

Öfverläggningen förklarades slutad och motionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogs Friherre Sprengtportens den 30 dennes bordlagda motion, N:o 17, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande vissa grunder för skogshushållningens ordnande.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att denna motion skulle hänvisas till ett Tillfälligt Utskott.

Härvid anmälde sig och yttrade:

Friherre Sprengtporten: Jag hade föreställt mig, att denna motion borde remitteras till Lag-Utskottet, efter den innefattar en framställning om lagstiftningen i afseende å enskilda skogar: men om Herr Talmannen anser, att motionen bör till Tillfälligt Utskott hänvisas, böjer jag mig därför, och vill nu blott till försvar för min åsigt, att den borde tillhöra Lag-Utskottet, yttra ett par ord. Jag tror, att 47 § Riksdags-ordningen gifver vid handen möjligheten, att frågor, som i sin princip röra en och samma sak, om de ock i sin afledning möjligen kunna anses tillhöra andra Utskotts handläggning, kunna behandlas af det Utskott, som frågan hufvudsakligen rör. Och i förevarande fall har jag ansett detta vara Lag-Utskottet. Emellertid öfverlemnar jag till Herr Talmannen att afgöra, hvart motionen skall remitteras och har icke något yrkande att göra.

Grefve Hamilton, Henning: Den af Friherre Sprengtporten väckta motion innehåller åtskilliga punkter, som äro af alldeles olikartad beskaffenhet. En del äro verkliga lagfrågor; en del äro så kallade önskningsmål och en del äro framställningar om anslag. Under sådana förhållanden kunde man vara tveksam, huruvida 55 § Riksdags-ordningen medgifver motionens behandling, då den omfattar mål af alldeles olika beskaffenhet; men då det hufvudsakliga i densamma måste föranleda en framställning till Kongl. Maj:t, utan annan åtgärd från Riksdagens sida, anser jag, att Herr Talmannens framställning om remiss af motionen till Tillfälligt Utskott är det enda sätt, hvarigenom den kan erhålla en lagenlig behandling.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gjordes proposition på remiss af motionen till ett Tillfälligt Utskott och besvarades med ja.

Föredrogs Herr Rydins den 30 dennes bordlagda motion, N:o 18, om indragning af statsverkets anslag till emeritlöner vid universiteten och berättigande för professorer, adjunkter, bibliotekarie och räntmästare vid hvartdera universitetet att vid afskedstagande efter 65 års ålder uppföras å allmänna indragningsstaten.

Grefve Hamilton, Henning: Vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof yrkade jag, i afseende på det nådiga förslaget om pensionering af universitetetens lärare genom emeritlöner, ingen annan förändring än den, att jag hemställde, att Stats-

Utskottet måtte föreslå borttagande af det vilkor för pensionernas åtnjutande, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslaget, eller att de endast skulle åtnjutas af dem "hvilka för närvarande enligt gällande stadganden äro berättigade till åtnjutande af emeritilön." Då nu en motion i annan syftning blifvit framställd, anser jag det vara min skyldighet att säga, att denna motion, hvilket af deri förekommande alternativ som må antagas, eger företrädare framför det af Kongl. Maj:t föreslagna. Det ligger i sakens natur, att, då antalet af dem, som kunna uppnå den ålder, under hvilken de icke vidare äro tjänstbara, är obegränsadt, men antalet af pensioner är begränsadt, skall man alltid, så länge detta förhållande fortfar, kunna komma i den belägenhet som nu, eller att ett stort antal universitetslärare finnes, hvilka önska att befrias från åligganden, som de sjelfve känna sig ur stånd att sköta, men som icke kunna taga afsked, emedan de af brist på emeritilöner icke kunna pensioneras. Detta har, såsom jag under den förra ⁷⁴verläggningen sökte adagalägga, haft ett högst menligt inflytande på sjelfva undervisningen: men det har det icke blott i det hänseende, som jag då vidrörde, eller att vissa delar af undervisningen tillfälligtvis kunde komma att ligga nere, utan äfven i det fallet att det för de yngre universitetslärarne är omöjligt att beräkna, när de kunde komma till en högre lön och en vidsträcktare verksamhet, emedan äfven om, då en adjunkt utnämnes, professorn i ämnet är 70 år, har adjunkten icke någon säkerhet att professorsplatsen skall blifva ledig inom ytterligare 10 år eller mera. Således blir det alltid, så länge den nuvarande pensioneringen fortfar, en stor svårighet att vid universitetet fästa sådana yngre lärare, hvilka äro tjenlige att efterträda professorerne. Den närvarande pensioneringen genom ett visst antal emeritilöner för hvarje universitet särskildt har dessutom den olägenheten, att det kan lätt hända, att emeritilöner blifva lediga vid ett universitet, utan att några äro der pensionsmessiga, under det att vid det andra universitetet ett stort antal professorer äro vid den åldern, att de äro berättigade att få pension.

Man kan anmärka i afseende på det stora antal lärare vid universitetet, som för närvarande är vid den vanliga pensionsåldern, att utgiften för staten för ögonblicket skulle blifva icke så obetydlig, men den är af den beskaffenhet, att den icke kan anses såsom konstant utan måste under vissa tider vara något högre under andra tider deremot så mycket obetydligare. Dessutom blir denna utgift för pensioneringen icke en bestämd förlust för statskassan. Det är naturligt, att, vid vetenskapernas ständiga utveckling och förgrening i flera, universitetet komma oafbrutet i behof af ökade tillgångar dels för att kunna tillsätta flera lärareplatser, och dels äfven för materiella behof af olika slag. Äfven med de studerandes antal ökas behofvet af utvidgade lärosalar och ett ökad antal sådana. Utgifterna härför skulle utan tvifvel i ganska vidsträckt mån kunna bestridas, särskildt vid Upsala, af universitetets egna inkomster, om icke universitetet behöfde använda dem till pensionering af äldre lärare; och om staten öfvertog detta, skulle många sådana anspråk, som nu ovilkorligen måste ställas på Riksdagen för att tillgodose undervisningen, icke komma i fråga. Jag tror således, att, ehvad man afser

undervisningen och dess behof eller statskassans förmåga att bestrida den utgift, som är i fråga, men kan hafva fullt skäl att godkänna det förslag, Herr Rydin framställt.

Herr Nordström: I förevarande fråga ber jag att få fästa uppmärksamheten på en omständighet, som vid första öfverblicken kunde synas afskräckande för bifall till denna motion, men som noggrannare och i sin inre helhet betraktad förlorar en sådan inverkan. För närvarande skulle det blifva omkring 10 å 12 professorer vid båda universiteten sammanräknadt, som komme att öfverföras på indragningsstat, under förutsättning af bifall till detta förslag. Men hvarifrån kommer detta stora antal? Det kommer deraf, att dessa professorer icke naturligen, en hvar i sin tid, hafva kunnat söka och erhålla afsked med pension och låta friska krafter inträda i sitt ställe. De hafva den ena efter den andra nödgats stanna kvar, medan under tidens fortgång yngre kamrater tillkommit och inträdt i samma kategori af emeriti, som de, utan att kunna afgå. Om allting i detta afseende finge utveckla sig i sin naturliga ordning, en ordning som betydligt skulle befordras genom det i Herr Rydins motion framställda förslag, blefve följden den, att indragningsstaten i framtiden icke skulle komma att graveras af så många emeriti på en gång som nu för tillfället blefve förhållandet, och således, om man här tänker sig allt såsom normalt, torde det visa sig, att motionen i sjelfva verket äfven ur denna synpunkt icke innehåller något, som borde afskräcka att gifva bifall till densamma.

Öfverläggningen förklarades slutad och motionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogs Herr *Rydqvists* den 30 dennes bordlagda motion, N:o 19, om skogsmedlens användande till bildande af en fond för förvärfvande af skogsmark.

Friherre af Ugglas: Med ifrågavarande motion afses detsamma som jag föreslagit i min nyss till Stats-Utskottet remitterade motion, eller att bereda tillgång för staten att förvärfva än ytterligare skogsområden; men det är i afseende på två punkter i denna motion, som jag, utan att närmare ingå i bedömande af motiven till densamma, anhåller att få fästa Stats-Utskottets uppmärksamhet. Den ärade motionären har föreslagit, att de medel, som han för berörda ändamål vill lemna till Kongl. Maj:ts disposition, skola användas för att öka statens tillgång på skogar i Norrland. Detta framgår nemligen af innehållet i motionen. Jag vågar vara af en helt annan mening. Ser man på förhållandet med våra kronoparker, finner man af Skogsstyrelsens sista årsberättelse, att norr om Dalelfven egde staten redan 1870 kronoparker till en areal af omkring 4,400,000 kvadratref, under det att i hela landet söder om Dalelfven kronoparkerna uppgingo till endast omkring 400,000 kvadratref. Dertill kom-

mer att i Norrland allt jemt marker komma att afsättas till kronoparker, hvarföre jag tror att några särskilda åtgärder till förvärfvande af ökad skogstillgång för staten icke der äro af behovet påkallade utan endast helt undantagsvis i fråga om inköp i och för sammanförande af mindre kronoparker till en större eller för reglerande af gränserna vid kronoparkerna m. m.

Den andra anmärkning, jag har att göra, gäller motionärens förslag, att *hela* öfverskottet af skogsmedlen, utöfver hvad som nu utgår till Skogsstaten, skulle afsättas till ifrågavarande ändamål. För min del håller jag särdeles strängt på, att man icke genom bifall till ett sådant förslag i sjelfva verket återgår till det gamla förhållandet under den tid, då skogsplanteringskassan existerade, eller att dessa medel i sin helhet disponerades af Kongl. Maj:t. Jag håller nemligen strängt på, att Riksdagen sjelf måtte få vara med om att besluta i dessa frågor och anslå de belopp, som Riksdagen anser vara nödiga för detta ändamål. Det är först sedan dessa skogsmedel blifvit uppförda på riksstaten, sedan Riksdagen sjelf erfarit att af statens skogar redan nu en riklig inkomst kan hemtas, som något varmare intresse inom Riksdagen förports för denna angelägenhet, och jag befarar, att, om Riksdagen försettes allt inflytande på användningen af dessa medel och desamma i sin helhet komma att af Kongl. Maj:t disponeras, detta intresse skall minskas. Jag anser då att det är klokare, att Riksdagen hvarje gång efter råd och lägenhet anvisar det belopp, som erfordras och Riksdagen finner skäligt. Jag har endast velat fästa uppmärksamheten på dessa omständigheter och anhåller, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja remissen af ifrågavarande motion.

Friherre Sprengtporten: Då jag erkänner värdet af den grundliga utredning, i hvilken det värde motionären ingått för att ådagalägga behovet af kraftiga åtgärders vidtagande för ordnandet af vår allmänna skogshushållning, är det med en viss obenägenhet, som jag uppträder med anmärkning mot en punkt i hans förslag. Han har nemligen yrkat, att staten skulle begagna sig af expropriationsrätten för att tillägna sig sådana skogsmarker, som tillhöra enskilde; och visserligen skulle härigenom vinnas en lättnad i administrativt hänseende vid upprättandet inom de skoglösa trakterna i riket af nya kronoparker. Jag föreställer mig äfven, att då inom de norrländska landskapen afvittringsväsendet måhända icke alltid framgått med beräkning att bibehålla ett nödvändigt sammanhang inom de skogar, som från kronomarkerna blifvit afsöndrade och afsatte till kronoparker, och hvilka i följd häraf kanske blifvit nog mycket späckade med nybyggen och icke alltid behörigen begränsade, en viss fördel kunde uppstå, om staten tillerkände sig expropriationsrätten af sådana områden, som på detta sätt blifvit utbrutna från de delar, som qvarstannat i statens ego; men en sådan tillämpning af expropriationslagen, i följd hvaraf staten skulle kunna tillägna sig enskild mans skogsmark för att förbättra sin egen hushållning, anser jag så i grunden förnärmande för enskild rätt och så vådlig genom sina följder i framtiden, att jag måste på det bestäm-

daste afstyrka förslaget i denna del. Bättre är då att staten, som icke saknar fält för sin verksamhet, då det gäller att till skogsbörd återbringa tusen kvadratmil, eller 23 millioner tunland af röjda skogsmarker, betalar den mark den vill eller behöfver tillegna sig något högre. Dessutom, och i de fall, då fråga om inköp af skog och mark förekommer i sammanhang med laga skifte, erbjuder sig säkert mångt tillfälle att befordra ingäendet af ett aftal om ett köp eller utbyte.

Hvad angår frågan om remiss af Herr Rydqvists motion, föreställer jag mig, att, då denna till föremålet ligger så nära den, som blifvit väckt af Friherre af Ugglas, och hvilken blifvit remitterad till Stats-Utskottet, det förmodligen blir Kammarens beslut att äfven till detta Utskott öfverlemnna Herr Rydqvists motion, hvarvid jag likväl icke kan underlåta beklaga, att ett så viktigt ämne, som till sin grund utgör ett helt och hvars alla delar stå i ett oskiljaktigt samband med hvarandra skall, för iakttagande af Riksdags-ordningens något obestämda föreskrift, blifva handlagdt inom olika Utskott.

Herr von Geijer: Det var egentligen vid remissen af Friherre af Ugglas' motion, som jag hade ämnat att begära ordet, men jag försummade mig, och vill nu icke ingå i diskussion derom, utan inskränker mig till att instämma i hvad Friherre af Ugglas i sin motion föreslagit.

Jag har *nu* begärt ordet blott för att med remissen af denna motion sända till Stats-Utskottet en upplysning om ett speciellt fall, som existerade i Skåne och som måhända är för Utskottet obekant, eller kunde komma att förbises till skada för det allmänna. Här är ju fråga om att *inköpa till skog tjenliga marker för utvidgande af kronoparkerna och bildande af nya sådana*. Emellertid är förhållandet i Skåne, att dervarande kronoparker äro de s. k. flygsandsfalten, der kronan, för hvad största delen af dessa kronoparker angår, väl eger skogen, men icke marken, och således har dispositionsrätt öfver skogen, men icke öfver jorden hvarå den växer. Visserligen vore det skäl att man sökte köpa bort jordegarne; och jag föreställer mig, att denna sak borde i någon mån beaktas i sammanhang med bildande af nya kronoparker. Jag har ansett, att det icke kunde vara olämpligt, att denna upplysning finge medfölja till Stats-Utskottet vid remissen af nu föreliggande motion.

Herr Rydqvist: Den ärade talare, som först hade ordet i denna fråga, har i afseende på min motion erinrat först och främst att, enligt hans åsigt, öfverskotten af skogsmedlen icke borde ens till någon del användas för inköp af till skog tjenlig mark i Norrland, emedan kronan redan der egde en stor areal af 4,400,000 kvadratref kronoparker, då deremot i det öfriga landet dessa endast uppgingo till en areal af 400,000 kvadratref. Jag ber i afseende på denna fråga få för Kammaren föredraga ett transsumt af en skrift, som kommit mig tillhanda från en person, hvilken icke allenast är fullt sakkunnig, utan äfven fullt opartisk. Detta anförande, som också

har afseende på hvad har af Frihetre Sprengtporten blifvit yttradt, lyder sålunda:

”I Norrland, der skogshushållning alltid måste blifva landets hufvudnäring och der jordbruket på stora vidder är af inte värde, synes en mellankomst för skogarnes öfvertagande af staten både vara fullt naturligt och för kronan fördelaktigt. Vi inskränka oss till att endast påpeka den möjlighet, som nu återstår kronan, nemligen att inköpa nybyggen, hvilka, till följd af deras läge mellan kronoparker och öfverloppsmarker, egna sig för ett sambruk med dessa. Då man varit i tillfälle å afvittringskartorna öfver åtskilliga socknar taga kännedom om huru kronans öfverloppsmarker blifvit förlagda, söndersplittrade emellan nybyggen och hemman i smala remsor och kilformiga figurer, eller på sin höjd i den från vattendragen aflägsnaste trakten till större ytvidd, ofta inom en enda socken på öfver 100 olika ställen, så kan man ej annat än förvånas och fråga, om skogs-sköfvingen ej rent af genom nybyggesväsendet och afvittringen legaliserats, och om staten varit oduglig såsom skogsegare, då den blifvit behandlad som en oprioriterad fordringsegare, som fått åtnöja sig med hvad som blifvit öfver, sedan alla fått sin bästa rätt, ofta mer. Nu dels försäljas åtskilliga sådana olämpligt belägna öfverloppsmarker, dels tilldelas de hemman emot åsatt särskild ränta, men i intet fall har hittills ett mellanliggande hemman eller nybygge af kronan inköpts. Häuti kan göras en stor förändring, och om utbyggna hemmansskogar, hvilka erhållas naturligen för bästa priset, inköptes, dervid äfven sjelfva hemmanet gjordes till krono, skulle på många trakter ganska betydliga skogssträckor kunna tillvinnas kronan. Detta hufvudsakligast inom Norr- och Westerbotten. Inom öfriga delar af Norrland skulle med ganska stor lätthet hemman kunna inköpas på grund af de förut skedda försäljningarne af skogarnes afverkningsrätt på vissa år. Skogskomitén yttrar härom i sitt betänkande: Otilräckligheten af det virke, som kunde vara från kronans skogar för sågverken att påräkna, riktade egarnes omtanke åt sträfvandet att genom aftal med enskilde söka tillförsäkra verken den tillgång på skog, som för uppnående af anläggningarnes ändamål ansetts erforderlig. I sådan syftning började för omkring 20 å 30 år tillbaka kontrakt uppgöras, hvarigenom enskilde hemmansegare eller byalag till sågverksegare för afverkning upplätit sina skogar i dess helhet eller med vissa undantag. Vilcoren vid dessa upplåtelse äro vexlande. Tiden för desamma bestånd, alltid begränsad genom de af lagen för aftal om nyttjanderätt till fast egendom i allmänhet högst medgifna 50 år, som ock torde vara den för dylika kontrakter vanligaste tiden, är emellertid ofta inskränkt till ett och annat tiotal af år eller mindre“ — — — — — “Isynnerhet Jemtlands län, men äfven Gefleborgs- och Wester-Norrlands län, hafva utgjort föremål för spekulation i berörda hänseende. Från 425 mantal af 1,101, hvartill, med afräkning af bråkdelar, hela skattetalet inom förstnämnda län uppgår, eller från mer än $\frac{1}{3}$ af länets hemmantal, är genom afhandlingar af ifrågavarande beskaffenhet under de sista tio åren, räknade till och med 1868, afverkningsrätten upplåten. Under samma tid har upplåtelse skett inom Gefleborgs län

för närmare $\frac{1}{5}$, inom Wester-Norrlands från nära $\frac{1}{6}$, och inom Wester-bottens län från något mera än en $\frac{1}{10}$, men inom Norrbottens län, der dylika aftal ännu äro sällsynta, från allenast $\frac{1}{35}$ af hela hemmantalet". Man finner häraf, att sågverken för en längre tid äro så att säga egare af en stor del af de enskilda skogarne inom de tre förstnämnda länen, men att deras rätt upphör åtminstone om 50 år. Tidpunkten vore nu inne för kronan att inköpa en stor del af dessa hemman, hvars skogar blifvit försälda, för att i en framtid, då afverkningskontrakten ej mer vore gällande, vårda skogen och förekomma ett upprepande af deras sköflande. Åboarne, der dessa gjorde sig kände för redbarhet, borde, liksom äfven nybyggarna, få kvar-sitta mot arrende å hemmanen, och odlingsfliten skulle sannerligen ej förminska derigenom, att skogen vore fränskild den odlade jorden. Husbehöfsved skulle naturligtvis alltid tillhandahållas brukarne".

Denna fullt sauna skildring af en om skogsförhållandena i Norr-land saktunnig person synes mig vara så beskaffad, att den påkallar verklig uppmärksamhet från Riksdagens sida. Dessutom måste besinnas, hvilken oerhörd areal de sex norrländska länen intaga, hvilken försvinnande obetydlighet kronoparkerna således utgöra af denna yta, och huruledes impedimenterna ensamt inom Norr- och Wester-bottens län upptaga nära $\frac{1}{3}$ del af kronans så kallade skogs-mark i dessa landsdelar. För Norrlands räddning behöfver derföre i den sak, hvarom här är fråga, mycket mera göras, än hvad som rimligen kan och bör åtgöras för de mellersta och södra delarne af landet.

Den andra af Friherre af Ugglas gjorda erinringen rörde det förhållande, att jag ifrågaställt, att för inköp och expropriation af mark, passande till skogsodling, hela öfverskottet af skogsmedlen tills vidare skulle ställas till Kongl. Maj:ts disposition. Friherre af Ugglas yttrade, att genom bifall till denna del af förslaget skulle man återgå till förra tider, då skogsplanteringskassan för detta ändamål användes, äfvensom att detta skulle vara olämpligt derföre, att Riksdagen i sådant fall icke kunde få vara med om att bevilja anslag till detta ändamål. Hvad första delen af detta yttrande angår, ber jag att få erinna, att för så vidt jag kunnat inhemta kännedom om den finansiella delen af frågan, de medel af skogsplanteringskas-san, som disponerades för skogsplantering, vore ganska inskränkta. Om man jemför utgifterna för skogsstaten nu mot förr, äro de betydligt större, och detta på den grund att statsmakterna ändtligen börjat inse vigten af en rationel skogskultur, samt att skogsintrader-na på sednare åren mer än fördubblats. Det kan nu visserligen vara möjligt, att Stats-Utskottet i första och Riksdagen i andra rummet skulle se denna sak med mera blida ögon, om det blott vore fråga om 200,000 R:dr, i stället att, såsom jag föreslagit, hela öfver-skottet af skogsintrader-na borde för ändamålet anvisas. Detta kan jag nog föreställa mig, men skall man utgå från den synpunkten och bortse från det stora syftet, vore det naturligtvis bättre att begära endast 50,000 R:dr om året. Ser man saken från den stora syn-punkten, äro i allt fall de medel, som nu kunna komma i fråga, en liten penning mot den stora nytta för landet som dermed åfses.

Jag ber att ytterligare få påpeka, hvad jag omnämnt i min motion, nemligen att då den tillgång för statsverket, hvarom här är fråga, är så beskaffad, att hvarken Regering eller Representation för så kort tid som 5 år sedan hade den ringaste aning om denna inkomstkälla, det vore högst besynnerligt, om man under nuvarande förhållanden skulle anse sig hafva oundgängligt behof utaf ens någon del af skogsöfverskottsmedlen. Dessa böra, i min tanke, betraktas på aldeles enahanda sätt som Postverkets. Bruttointraderna af Postverket öfverstiga nu med flera hundratusen riksdaler hvad de voro för 10 å 12 år sedan. Hvarför har man icke följt den principen, att, när Postverkets bruttoinkomster äro i stigande, öfverskottet, sedan de oundgängligen behöfliga utgifterna blifvit bestridda, icke bör användas till postväsendets utvidgning utan i stället anslås till fyllande af statsverkets allmänna behof? På samma sätt hafva Telegrafverkets inkomster år från år varit i stigande; men hvarför har icke den principen gjort sig gällande äfven här? Enligt mitt förmenande behöves icke, att i så långliga tider, som Post- och Telegrafverken disponerat dessa öfverskott, taga skogsmedlen i anspråk specielt för skogsvårdens upphjelpande; men att man ännu på någon tid icke skulle vilja använda dessa medel för det ändamål, som jag föreslagit, kan jag för min del icke se någon rimlig anledning till.

Hvad åter beträffar att, om man ginge den väg, som Friherre af Ugglas föreslagit, det skulle väcka mera intresse hos Riksdagen, så kan jag knappt fatta, hvad Friherren härmed menat. Hvad känner Riksdagen nu angående anstalterna för Post- och Telegrafverkens rörbättring, om ej genom de officiella berättelser, som derom afgifvas? På samma sätt får Riksdagen kännedom om de i fråga varande medlens användande genom Skogsstyrelsens berättelser. Naturligtvis skulle för hvarje år, som inköp af mark egt rum, af Skogsstyrelsen afgifvas berättelse derom till Kongl. Maj:t, hvarefter saken komme till Riksdagens kännedom. Dessutom blifva de förhållanden, hvarom här är fråga, så lätt kända i det allmänna, att man utan svårighet kan följa med och taga reda på huru saken kommer att utveckla sig.

Friherre Sprengtporten: Då jag icke fått något direkt svar på min anmärkning i anledning af ifrågasatt expropriation från statens sida af enskild man tillhörig skogsmark, befarar jag att hafva blifvit missförstådd och får sålunda nämna, att långt ifrån att vilja motsätta mig inköp för statens räkning af afrojd skogsmark, måste jag betrakta hvarje steg i denna riktning som i högsta måtto välbetänt, så snart en sådan åtgärd kan befordras till verkställighet genom frivilligt aftal med innehafvaren af den mark, som staten vill eller behöfver tilegna sig. I motsatt fall blir denna handling äfven i skogshushållningens intresse mera skadlig än gagnelig; ty statens skogar utgöra endast en ringa del i förhållande till dem som äro i enskild mans hand, och denne måste veta, att helgden af hans eganderätt icke kan trädas för nära, och att han får behålla sitt, ty i annat fall saknar han all uppmuntran att väl vårda detsamma. Maktspråk böra icke begagnas, då ändamålet kan vinnas på annat sätt.

Hvad angår anvisandet af tillgångar för befordrandet af ifrågasvarande inköp af skogsmark för statens räkning, sluter jag mig till Herr Friherre af Ugglas mening, emedan den är bestämd och innebär möjligheten att framdeles kunna verka för det afsedda ändamålet i större omfång, i den mån erfarenhet och behof dertill gifva anledning; att nu gå längre i en fråga, som är alldeles ny och således ännu icke kunnat bära några frukter, skulle sannolikt endast leda till ett undanskjutande af den maktpåliggande förvaltningsåtgärden.

Öfverläggningen förklarades slutad och motionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogs och hänvisades till Banko-Utskottet Herr *Frisks* den 30 dennes bordlagda motion, N:o 26, om användande af 1872 års bankovinst till inköp af utländska statspapper.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet följande, den 30 dennes, bordlagda motioner: N:o 33, af Herr *von Koch*, om ändring af gällande stadganden rörande skyldigheten att bygga och uppehålla kyrka med flera dertill hörande byggnader; samt

N:o 34, af Herr *Lagerstråle*, om tillägg till § 70 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Herr *Bruns* den 30 dennes bordlagda motion, N:o 35, om uppflyttning af Söderhamns treklassiga elementarläroverk till femklassigt och anvisande af dertill nödiga medel.

Herr Grefven och Talmannen förmålde, att till behandling af Tillfälligt Utskott blifvit hänvisade endast två motioner, nemligen N:o 15, af Herr *Widén*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om utvidgning af hospitalet i Hernösand; och

N:o 17, af *Friherre Sprengtporten*, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande vissa grunder för skogshushållningens ordnande;

och hemställde Herr Grefven och Talmannen, det Kammaren behagade besluta, att dessa båda motioner skulle af samma Tillfälliga Utskott behandlas.

Svarades ja.

Vidare föreslog Herr Grefven och Talmannen, att det Tillfälliga Utskottet skulle utgöras af sju ledamöter och tre suppleanter; hvilket jemväl bifölls.

Slutligen gjordes hemställan derom, att val af ledamöter och suppleanter i det Tillfälliga Utskottet skulle företagas Onsdagen den 31 te nästkommande Februari; hvartill Kammarern äfvenledes gaf sitt samtycke.

Föredrogs Konstitutions-Utskottets den 30 dennes bordlagda memorial N:o 1. med uppgift å hvilande förslag till ändringar grundlagarne.

Flere ledamöter begärde detta memorial ånyo på bordet; hvar-
 efter Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammarern,
 enlighet med hvad vid hållet Talmanssammanträde öfverenskom-
 mits, behagade besluta att till afgörande företaga memorialet Lör-
 dagen den 8 nästkommande Februari.

Svarades ja.

Herr Grefven och Talmannen förmälde, att vid hållet Talmans-
 sammanträde öfverenskommits företaga nedannämnde val å följande
 dagar, nemligen:

Onsdagen den 12 Februari, val af den nämnd, som eger att döma.
 huruvida Högsta Domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjenta
 att i deras viktiga kall bibehållas;

Lördagen den 15 Februari, val af de valmän, som skola utse
 komiterade till tryckfrihetens vård; samt

Onsdagen den 19 Februari, val af dels revisorer för granskning
 af Statsverkets, Riksbankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, sty-
 relse och förvaltning, dels ock revisorer för granskning af Riks-
 bankens Lånekontors i Göteborg, Malmö och Wisby räkenskaper
 för sistlidet år;

Och hemställde Herr Grefven och Talmannen, det Kammarern
 behagade härtill lemna bifall.

Svarades ja.

Sedermåra uppropades och yttrade:

Grefve Hamilton, Henning: Uti 1871 års reglemente för Riks-
 bankens styrelse och förvaltning finnes föreskrifvet, att "revisionen
 af Bankens diskontkontors förvaltning och räkenskaper förrättas årligen
 af fyra personer, utaf hvilka Riksdagens Kamrar utse vardera

två jemte lika antal suppleanter för dem“ och vidare att “af lånekontorens i orterna förvaltning och räkenskaper verkställes likaledes årligen revision genom fem personer, utaf hvilka Riksdagens Kamrar utse hvardera två, jemte lika antal suppleanter, och bankofullmäktige en“. I 1872 års reglemente för Riksbanken återfinnes uti 96 § ett nästan lika stadgande, men med uteslutande af föreskriften om att suppleanter äfven skola utses. Jag vet ej något skäl hvarför denna uteslutning skett, men antager att Kammaren skall anse nödigt att när revisorer utses, suppleanter äfven måtte väljas, för den händelse att någon af revisorerne får förfall. Jag hemställer derföre, det Kammaren vid valet af revisorer äfven ville utse två suppleanter, på sätt hittills varit brukligt.

Till detta förslag lemnade Kammaren. uppå gjord proposition, sitt bifall.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.
